

חשיבות תוכנית לניהול הבטיחות וסקרי סיכונים

חשיבותן של התקנות בכך שהן מתוות דרישות לניהול שיטתי ומסודר של כל נושאי הבטיחות והבריאות במקומות העבודה השונים שיביאו להפחתת הסיכונים ולקיום דרישות הבטיחות. מדובר בתקנות מתקדמות הכוללות פרק עיקרי של ניהול סיכונים, ובנוסף אליו תכנון שיטתי של כל הפעולות הנדרשות על מנת לעמוד בכל הדרישות.

התקנות מסדירות את הפעולות הניהוליות והמקצועיות הנדרשות מהמעסיקים לצורך ניהולם הבטיחותי של המשימות והתהליכים בתעשייה, בבניה וביתר ענפי המשק, החל מקביעת מדיניות הבטיחות במקומות העבודה ועד לבקרת כל הסיכונים.

דרישת התקנות

תקנות דורשות קיומה של תוכנית שיטתית פראקטיבית לניהול הבטיחות במקום העבודה, כדי למנוע תאונות עבודה ומחלות מקצוע, לצמצם את הסיכונים ולמלא אחר דרישות החקיקה בנושאי בטיחות ובריאות תעסוקתית.

בתקנות נקבעו למחזיק במקום העבודה חובות ברורות הכוללות: הצהרה על מדיניות הבטיחות, אישור התוכנית בחתימתו, מינוי אחראים, קביעת לוח זמנים ליישומה של התוכנית וביצוע בקרה על יישומה. המחזיק נדרש להחליט לגבי הקצאת משאבים שהוא מקצה ליישומה של התוכנית.

[תקנות ארגון הפיקוח על העבודה \(תוכנית לניהול הבטיחות\), תשע"ג-2013](#)

תהליך ניהול סיכונים

ליבן של התקנות הוא תהליך ניהול הסיכונים אותו יש לבצע במקום העבודה בצורה מקצועית, שיטתית ורצופה. במסגרתו מבוצע ניתוח סיכונים במשימות ותהליכים, נקבעים פתרונות ואמצעי בקרה להפחתת הסיכונים, מבוצעות פעולות יזומות של איתור מפגעים, נערכים ניטורים סביבתיים לרבות סקרים מקדימים, נקבעים כללים לניהול שינויים, לטיפול בממצאי ביקורות ומבדקים, ולהפקת לקחים מתאונות.

כתיבת תוכנית לניהול בטיחות

לכתיבת תוכנית לניהול הבטיחות נדרש ידע מקצועי מעמיק. לשם כך נקבע כי נחוצה הכשרה מיוחדת. כן ניתנה הדעת בתקנות לשמירת כשירותם של בעלי התפקידים בתחום הבטיחות.

הבהרות מקצועיות בנוגע לדרישות הקשורות לניהול סיכונים

נסביר את המהות המקצועית הטמונה בדרישות הנוגעות לסיכון הקביל בתקנות תוכנית לניהול הבטיחות.

לצורך ההסבר נזכיר את ההגדרות הרלוונטיות בתקנות כלהלן:

"גורם סיכון" Hazard – מקור, מצב או פעולה שעשויים להזיק ולהביא לפגיעה גופנית או בריאות לקויה או שילוב של אלה;

"הערכת סיכונים" Assessment Risk – קביעת ערכו הכמותי, האיכותי או רמת השפעתו המזיקה של גורם סיכון, תוך התחשבות בהלימה לאמצעי הבקרה הקיימים וקביעה האם הסיכון הוא קביל;

"ניהול סיכונים" Management Risk – תהליך רב-שלבי מובנה ושיטתי לזיהוי, להערכה ולבקרת סיכונים, במטרה לבטלם או לצמצמם לכדי סיכונים קבילים;

"סיכון" Risk Safety –שילוב של ההסתברות להתרחשות מאורע מסוכן או לחשיפה לגורם או לגורמי סיכון, ושל חומרת הפגיעה הגופנית או של הבריאות הלקויה שעלול המאורע או החשיפה לגרום;

"סיכון קביל" Risk Acceptable –סיכון שהוקטן עד לרמה שהוגדרה כקבילה בידי המחזיק במקום העבודה, בהתחשב בחובותיו לפי דין ובמדיניות הבטיחות של מקום העבודה.

מטרת סקר הסיכונים בארגון

המטרה של סקר הסיכונים בארגון הינה לזהות את כל גורמי הסיכון הקיימים ולהעריכם (לפחות באופן ראשוני), כדי לאפשר דירוג של גורמי הסיכון לצורך קבלת החלטות על פעולות מונעות. על פי זה, "סקר הסיכונים" הינו חלק של ניהול הסיכונים במפעל. על בסיס הסקר ניתן להמליץ על פעולות למניעת תאונות, ולתכנן את אופן הפעולה של מערך ניהול הבטיחות.

שיטת הביצוע

סקר הסיכונים הינו פעילות מורכבת ומשולבת המוצאת לפועל על-ידי צוות של אנשי מקצוע. עבור ארגונים קטנים או עם סיכונים נמוכים, יכול לבצע את סקר הסיכונים איש מקצוע אחד המכיר את הארגון או את הסיכונים בו. המנחה הנוכחי מציג שישה שלבים לביצוע סקר הסיכונים בארגון:

1. הגדרת המערכות הנבדקות (כל הארגון או רק חלק ממנו);
2. מינוי צוות האחראי על ניהול וביצוע סקר הסיכונים;
3. החלטה על אופי והיקף הסקר, הקצאת משאבים ותכנון אחראים ולו"ז לביצוע;
4. ביצוע "סקר סיכונים ראשוני" שמטרתו:
 - 4.1 איתור מערכות בסיכון גבוה (major hazards)
 - 4.2 זיהוי ראשוני של גורמי סיכון כלליים במחלקות, מבנים, ועיסוקים;
 - 4.3 זיהוי מתקנים, תחנות עבודה, פעילויות הדורשים ביצוע ניתוח בטיחות של מטלה (קרוי JSA- Job Safety Analysis או JHA – Job Hazard Analysis), או ניתוחים מורכבים יותר (ניס"ה, hazop, ניתוח עצי כשל, וכדומה).
5. קבלת החלטה על ביצוע ניתוחי בטיחות מתקדמים של תת-מערכות (כולל מתקנים, פעילויות וכדומה), כולל שיטת הניתוח, היקף, מבצעים ולו"ז. ביצועי ניתוח הבטיחות המתקדמים, היסודיים יותר, מהווים שלב מתקדם הנובע מסקר הסיכונים בארגון, והם אינם מהווים חלק ממנחה זה.

קבילותם של סיכונים בארגון

הקבילות של סיכון עבור ארגון תיקבע על פי הוראות החוק ועל פי מדיניות ההנהלה, וכן בהתאם לרמות הקבילות של סיכונים בארגונים בתחומי עיסוק דומים הידועים ברמת הבטיחות הגבוהה שלהם, ובהשוואה לרמות הקבילות הנהוגות בעולם. במקרה של ספק לגבי מידת הקבילות של סיכון נדרש להתייעץ עם אנשי מקצוע בעלי ידע, הבנה וניסיון בהערכת סיכונים בטיחות ובריאות לעובדים. ההחלטות לגבי הסיכונים תובאנה לידיעת העובדים.

רצוי לפעול ככל האפשר להורדת הסיכון עד לרמה הנמוכה הסבירה ביותר הניתנת להשגה

או, לכל הפחות, להורדת הסיכון לרמה הנמוכה ביותר הניתנת ליישום כל זאת תוך הקפדה על עקרון השיפור המתמיד.

מקרא

סיכון לא קביל, ביצוע העבודה לא מאושר יש לפעול מיידית להקטנת רמת הסיכון

צהוב/כתום - סיכון קביל, אך ביצוע העבודה מותנה באישור של בעל תפקיד שהוסמך לאשר

את הסיכון

סיכון קביל

במקום עבודה זה נקבע כי -

משימות שגלומים בהן סיכונים שצבעם ירוק אינן זקוקות לאישור וניתן לבצען ללא התניות.

משימות שגלומים בהן סיכונים שצבעם כתום /צהוב תאושרנה בידי בעלי תפקידים בעלי בכירות (לדוגמה: מנכ"ל, מנהל מתקן, מהנדס ראשי) כתום דרגת בריכות הגבוה במפעל, בצבע צהוב דרגת בריכות ביניים. .

סיכונים אלה לא רצויים ולכן יאושרו רק אם הדבר הכרחי באופן חד פעמי ולטווח קצר. צריכים להתנות בהוספת בקורות.

משימות שגלומים בהן סיכונים שצבעם אדום אינן מאושרות לביצוע. במידה והסיכון התגלה תוך כדי עבודה, יש להשבית מיידית את הפעילות ו/או המתקן.

הסתברות חומרת פגיעה	גבוהה - 4 עלול לקרות בכל יום	בינונית - 3 עלול לקרות מדי פעם	נמוכה - 2 לול לקרות, אך רק לעתים רחוקות	נמוכה מאד - 1 עלול לקרות, אך כנראה לא יקרה אף פעם
חמורה - 4 מוות או נכות תמידית	16	12	8	4
בינונית - 3 פגיעה רצינית או מחלה של יותר מ 30 יום.	12	9	6	3
קלה - 2 טיפול רפואי וימי אי כושר	8	6	4	2
שולית - 1 נחוצה רק עזרה ראשונה	4	3	2	1

משמעות והנחיה	ציון רמת הסיכון
סיכון לא קביל - אין אישור לעבודה במצב זה. יש לפעול מידית להקטנת רמת הסיכון טרם תחילת העבודה.	16-12
סיכון קביל - רמת סיכון גבוהה. ניתן לבצע פעילות רק לאחר קבלת החלטה ואישור מנהל שהוסמך לכך, בכפוף לנוהל שנקבע לגורם הסיכון ולרמת הסיכון המסוימת.	9-8
סיכון קביל - רמת סיכון בינונית. ניתן לבצע פעילות רק לאחר קבלת החלטה ואישור מנהל שהוסמך לכך, בכפוף לנוהל שנקבע לגורם הסיכון ולרמת הסיכון המסוימת.	6-4
סיכון קביל - ניתן לבצע פעילות ועבודה בשגרה, אולם תוך נקיטת הצעדים ונהלי הבטיחות הקבועים למשימה זו, כגון הדרכת העובדים, פעילות עפ"י הוראות הקבע בבטיחות, שימוש בצידוד מגן אישי וכדומה.	3-1